

Den ærøske arv

Fastelavns Søndag i året 1621 blev dagen, hvor hertug Hans den Yngre af Sønderborg samlede sine sønner, så de kunne underskrive deres fars testamente. En enkelt søn, Joachim Ernst, var fraværende, men de fem øvrige var mødt op. Testamentet blev læst op, og med Christian IV's to repræsentanter som vidner satte alle sønner derefter deres signatur på testamentet. Det var tydeligt beskrevet, hvordan Hans den Yngres besiddelser skulle deles i fem dele, og at den sjette søn skulle have et pengebeløb; men hvem der skulle have hvad, stod der intet om. "Denne del til min søn" stod der bare, og uvisheden måtte de leve med, indtil den dag deres far lukkede sine øjne. De kongelige repræsentanter vidste derimod god besked, for da sønnerne havde forladt værelset, dyppede den gamle hertug pennen i blækket og udfyldte de seks tomme felter.

I oktober 1622 døde Hans den Yngre, 77 år gammel. Arvedelingen blev kendt, og den ældste søn, Christian, arvede Ærø som sit eget lille hertugdømme. 11 år senere døde han uden at efterlade sig arvinger, og hans lille hertugdømme blev derfor delt mellem de tre efterlevende brødre og en brodersøn. Denne opsplittning af øen virkede på mange måder som en motor, der skabte liv og vækst i de forskellige dele af øen, og historien viser, at hertugens arv blev forvaltet godt. Ærø blev et rigt og levende sted. Jorden var god, søfarten blomstrede, og byerne udviklede sig økonomisk godt i en længere årrække.

Men samfundsudviklingen nåede også til Ærø, og fra begyndelsen af 1900-tallet satte ny teknologi og ændrede livsmønstre et stadig tydeligere præg på Ærøs udvikling og – ville nogen nok sige – afvikling.

Det er imidlertid ikke givet, at tingene er så enkle. Måske er det 20. århundredes markante strukturændringer bare en parentes i historien? Det kan kun fremtiden svare på, men nu og her kan vi spørge: Hvad er den særlige ærøske arv, som vi skal værne om?

Det helt oplagte svar er søfarten, men måske skal vi snarere søge et sted, som ikke kan ses med det blotte øje, men som er lige så stærkt til stede alligevel. Hvor vil jeg hen? Jo, jeg tænker på den overlevelsesvilje, som vågner, når det gælder. Da amtsrådspolitikerne havde udset sygehuset til lukning i 1988, stod hele Ærø sammen, og borgerne slog helt bogstaveligt ring om det sygehus, øen ikke kan undvære.

Da Søfartsstyrelsen havde besluttet at nedlægge Marstal Navigationsskole i 2000, skete det samme. Hele øen rejste sig i protest, og flere tusind ærøboer – sammen med flere andre i københavner-eksil – mødte op foran Christiansborg på en kold januardag.

Den slags gør indtryk, og begge institutioner overlevede.

Både i Marstal og Søby oplevede man i 1970'erne, at byernes færger var i fare, men begge byer var årvågne og sikrede ruterne. Senest har vi oplevet, at marstallerne og byens mange gode venner gik sammen om at rejse kapital til ÆRØXPRESSEN, som ankom i 2019 efter en periode på seks år uden færge til byen.

Det kan ikke nægtes, at den genopståede rute er blevet modtaget ret forskelligt på øen. Men det kan heller ikke nægtes, at denne vilje til handling og overlevelse er helt exceptionel. Ikke bare efter dansk eller europæisk målestok, men på verdensplan. Hvor finder man en befolkning, der kan samle så stor kapital på et bredt folkeligt grundlag? Ingen steder. Det er fuldstændig unikt.

Ærøboerne har viljen til at gå hele vejen, når det gælder øens trivsel og overlevelse. Dét er kernen i den ærøske arv, og den skal vi værne om.